REJESTR DOTYCZY:

JORDAN Zbigniew Antoni

s/c Stanisława i Marii

z d. Szlagowskiej

* 23 lipca 1911 w Gołaszynie w Wiekopolsce

kraj: POLSKA

† 6 paźdz. 1977 w Ottawie, Ont.

kraj: KANADA

pochowany: W Ottawie

nr grobu: .....

Nr rejestracyjny

326 / 77

Nota zamieszczona:

w tomie .....

czesci .....

Indeks

Dr filoz.

prof. Carlton Univ.

Ottawa

Copyright: 1970
B.O. Jeżewski

Źródła i bibliografia c.d.

znak rozpoznawczy

Uwagi:

Nota:

Ś. † P.

profesor dr Zbigniew Jordan

jeden z założycieli PRW NID i długoletni członek jego władz naczelnych, autor pierwszej pracy w języku angielskim, poświęconej obronie naszej granicy zachodniej pt. „The Oder-Neisse Line" wydanej w 1952, autor szeregu prac naukowych z zakresu filozofii i historii marksizmu, ostatnio profesor na wydziale socjologii Uniwersytetu Carleton w Ottawie, zmarł po długiej i ciężkiej chorobie 6 października 1977 w Ottawie i tam został pochowany.

Straciliśmy jednego z najwybitniejszych członków naszego Ruchu i serdecznego Kolegę.

Cześć Jego pamięci!

CENTRALNY KOMITET WYKONAWCZY PRW NID

6120

Przypisy:

- żona Wanda z ~~xxxxxx~~ Hutten Czapskich;

Źródła i bibliografia:

	znak rozpoznawczy
* Rocznik Polonii t. III-VII	122/III-VII/
* International Authors and Writers Who's Who 1976	186/ed.1976/
* Tydzien Polski 22.10.77 - nekrolog	47/22.X.77/
* Dziennik Polski 24.X.77 - nekrologi	18/24.X.77/
* Trybuna kwart. nr 83 1977 - nekrolog	94 / nr 83/
* The Times 24.10.77 - obituary	48/24.X.77/

Ś. † P.

Zbigniew Antoni JORDAN

DR FILOZOFII, PROFESOR CARLETON UNIVERSITY OTTAWA

ur. 23 lipca 1911 w Gołaszynie, w Wielkopolsce, syn śp. Stanisława i Marii ze Szlagowskich, uczestnik walk 1 Polskiej Dywizji Pancernej we Francji i w Belgii 1944, autor wielu prac naukowych, zmarł 6 października 1977 w Ottawie i tam został pochowany.

Msza św. za spokój Jego duszy odbędzie się w poniedziałek 24 października o godz. 7.30 wieczorem w kościele św. Andrzeja Boboli w Londynie.

W najgłębszym żalu zawiadamiają

ŻONA I SIOSTRA

6118

Ś. † P.

Zbigniew Antoni JORDAN

DR FILOZOFII, PROFESOR CARLETON UNIVERSITY OTTAWA

ur. 23 lipca 1911 w Gołaszynie, w Wielkopolsce, syn śp. Stanisława i Marii ze Szlagowskich, uczestnik walk 1 Polskiej Dywizji Pancernej we Francji i w Belgii 1944, autor wielu prac naukowych, zmarł 6 października 1977 w Ottawie i tam został pochowany.

Msza św. za spokój Jego duszy odbędzie się w poniedziałek 24 października o godz. 7.30 wieczorem w kościele św. Andrzeja Boboli w Londynie.

W najgłębszym żalu zawiadamiają

ŻONA I SIOSTRA

6118

DOROBEK ŻYCIOWY FILOZOFA

PAMIĘCI PROF. DR. ZBIGNIEWA ANTONIEGO JORDANA (1911-1977)

Ostatnie zwłaszcza lata przyzwyczaiły społeczeństwo polskie na obczyźnie do ponoszenia ciężkich strat biologicznych. Choć trudne warunki życia nie zawsze pozwalają na bezzwłoczne odanie sprawiedliwości odchodzącym z tego świata, zwłaszcza gdy zgon ich nastąpi w odległym kraju, to jednak musi przyjść moment odrobienia tych zaległości.

6 października 1977 roku zmarł w Kanadzie, po dłuższej chorobie, profesor na wydziale socjologii Uniwersytetu Carleton w Ottawie, Zbigniew Antoni Jordan, wybitny polski filozof i socjolog oraz działacz społeczny i polityczny. Osierocił żonę Wandę z Czapskich oraz siostrę Marię Jordan-Dering.

Prof. Jordan urodził się 23 lipca 1911 roku w Gołaszynie (pow. obornicki w Wielkopolsce), jako syn Stanisława i Marii ze Szlagowskich. Wyższe studia ukończył na Uniwersytecie Poznańskim (w r. 1934 uzyskał stopień magistra filozofii, zapewne za pracę pt. *Próba analizy teorii zdań psychologicznych prof. T. Kotarbińskiego,* ogłoszonej w czasopiśmie „*Psychometrica,* t. II, 1935, a w roku 1936 tytuł doktora filozofii na podstawie tezy pt. „O matematycznych podstawach systemu Platona — Z historii racjonalizmu", wydanej jako VI tom Prac Komisji Filozoficznej Poznanskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 1937, s. VI + 328).

PTN Rocznik XXIV 1980-81

Z obszernej tezy ukazała się recenzja w kwartalniku *Przegląd Filozoficzny* (rok 1938 nr 4, str 422-428), pióra prof. Henryka Jakubanisa (1879-1949), filologa klasycznego i historyka filozofii, który w roku 1922 przeszedł z Uniwersytetu w Kijowie do Katolickiego Uniwersytetu w Lublinie. Recenzent podkreślił m. in. zupełnie nowoczesne ujęcie przez autora tego zagadnienia. Zbigniew A. Jordan zdołał jeszcze ogłosić artykuł pt. *Platon odkrywcą metody aksjomatycznej* w 40 tomie *Przeglądu Filozoficznego* z 1937 roku, str. 57-67. Potem habilitował się pracą pt. „O pojęciu nieskończoności", której rękopis zaginął, niestety, podczas wojny. Jeszcze przed wybuchem wojny dr Jordan odbywał dalsze studia nad logiką i filozofią nauk w Bonn i na paryskiej Sorbonie. Z tych studiów powrócił na lato do Polski i tam we wrześniu zaskoczył go najazd niemiecki. Dopiero w grudniu 1939 roku zdołał się przedrzeć przez Tatry do Węgier i po niedługim tam pobycie odjechał do Francji, gdzie 25 maja 1940 r. zaciągnął się do wojska polskiego (kompania zapasowa przy dowództwie). W miesiąc potem został wyewakuowany do Wielkiej Brytanii, gdzie wylądował 1 lipca 1940 r. Tam wcielony został do 10 Baonu Dragonów, w którym służył do 1942 roku, a po reorganizacji, już w szeregach 10 Pułku Dragonów I Polskiej Dywizji Pancernej odbył kampanię na kontynencie europejskim w 1944 roku. W roku 1945 wrócił do W. Brytanii, gdzie odznaczony został brązowym Krzyżem Zasługi z Mieczami. Z okresu kampanii we Francji i Belgii ogłosił on relację pt. *Rok temu pod Chambois* w tygodniku *Polska Walcząca* (nr 34 z 1945 r.).

Zaprzeczając zasadzie, że *inter arma silent musae,* zapewne już w okresie przed przygotowaniami do kampanii (zapewne pod inspiracją muzy Clio, patronującej historii) zdołał ogłosić w kwietniu 1945 roku w nr. 4 czasopisma *Polish Science and Learning,* pracę pt. „The Development of Mathematical Logic and Logical Positivism in Poland betwen the Two Wars" (wydawanym w Londynie przez Oxford University Press, s. 48). W 22 lata później, praca ta została przedrukowana w skrócie w tomie zbiorowym pt. *Polish Logic* Oxford 1967).

Autor pierwszego nekrologu Z. Jordana, prezes Rowmund Piłsudski, współtowarzysz jego pracy politycznej, słusznie podkreślił, że ‚po Jałcie (Jordan) wybrał los emigranta politycznego, uważając że w tym charakterze będzie mógł lepiej służyć sprawie polskiej". Toteż pierwsze lata powojene poświęcił głównie pracy społeczno-politycznej. Działalność ideowo-polityczną, zapoczątkowaną na terenie akademickim w Poznaniu w pierwszych latach trzydziestych, a skupionej wokół czasopisma *Bunt Młodych,* dr Jordan kontynuował na emigracji, stając się współzałożycielem i członkiem władz polskiego ruchu wolnościowego „Niepodległość i Demokracja". W ramach tej działalności powstała pierwsza powojenna praca Jordana pt. *Świat w epoce atomowej,* jako I tom „Biblioteki Niepodległość i Demokracja" (Londyn-Bruksela 1947, s. 63). W kilka lat później wydano w języku angielskim książkę pt. *Order-Neisse Line — A Study of the Western Fro tier* (Polish Freedom-Movement „Independence and Democracy", London 1952, 133 p).

Do tego okresu zaliczyć należy prace takie, jak *Współczesne idee i ruchy polityczne i społeczne,* wydane przez Polską Szkołę Nauk Politycznych i Społecznych w Londynie (18 stron powielanych) - Dalej

Przemiany Ekonomiczne w

Polskie Towarzystwo Naukowe na Obczyźnie
Rocznik XXIV

Polsce dzisiejszej, wydane w roku 1951 przez Wydział Kultury i Oświaty Zarządu Głównego SPK, w Materiałach Oświatowych, Dział Odczytów, rok I, nr 4 (fotoprint). Nadto mimeograf pt. „Znaczenie Ziem Zachodnich dla Polski — granica polska na Odrze-Nysie Łużyckiej", wydany przez Szkołę NPS w 1954 (str. 18), i poprzednio *Światopogląd radykalny",* wydany w r. 1950 przez Szkołę NPS w serii „Współczesne idee i ruchy polityczne i społeczne" (s. 18).

Od r. 1952 Jordan jest pierwszym redaktorem wydawanego z ramienia Rady Politycznej w Londynie miesięcznika *Polish Affairs.* Bierze udział w pracach „The Anglo-Polish Society", „The British Joint Committee for Polish Affairs" i w Stowarzyszeniu Polskich Kombatantów. W roku 1955 wyjechał na kilka lat do Polskiej Sekcja Radia Wolnej Europy w Monachium. Potem w londyńskim *Przeglądzie Zachodnim* ogłosił „Znaczenie Ziem Zachodnich dla Polski" (Nr 61-63, 65-67 z 1956 r.), oraz „Linia Odry i Nysy w polityce Zachodu" (Nry 72, 73 i 75 z 1967 r.). A przedtem pracę, pt. „Niepodległość i Federalizm" (Londyn 195, s. 10).

Już w roku 1950 został członkiem czynnym świeżo powstałego Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie, będącego kontynuacją tradycji Akademii Umiejętności w Krakowie, wówczas rozwiązanej w Polsce i zastąpionej przez reżymową Akademię Nauk w Warszawie. Znamienne, że jeszcze przed całkowitym powrotem do pracy naukowej dr Jordan bynajmniej nie zerwał kontaktu z życiem naukowym, a zwłaszcza z filozoficznym w Kraju. Nie stronił przy tym od ogłaszania swych prac w bezpartyjnym organie Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, założonego przed wojną przez Kazimierza Twardowskiego (1866-1938) i redagowanego dotychczas przez czcigodnego przedstawiciela polskiej szkoły filozoficznej, Tadeusza Czeżowskiego (ur. 1889), wielce zasłużonego b. profesora filozofii Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, a po wojnie Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Tak więc w *Ruchu Filozoficznym* ukazały się Jordana: ‚Wrażenia z XII Międzynarodowego Kongresu Filozoficznego w Wenecji (Tom XVIII, Nr 4 z 1958 r.), oraz artykuł pt. „O filozofii analitycznej" (Tom XX, Nr 3 z 1961 roku).

Za całkowity powrót do pracy naukowej należy chyba uznać pracę dr. Jordana w charakterze „Research Felow" w Instytucie Badań Europy Wschodniej we Fryburgu Szwajcarskim w latach 1959-1961. W wyniku tych badań ogłosił rozdział pt. „The development of philosophy and Marxism-Leninism in Poland since the War" (Rozwój filozofii i marksizm-leninizm w Polsce po wojnie) w zbiorze *Sovietica — Studies in Soviet Thought,* wydanym w Dortrechcie pod redakcją I.M. Bocheńskiego (r. 1961, s. 141; patrz pp. 88-99). W roku 1963 ukazała się największa praca Jordana pt. „Philosophy and Ideology: the development of philosophy and Marxism-Leninism in Poland since the Second World War" (Dortrecht, in *Sovietica Monohraphs,* s. 600).

W latach 1962-1964 dr Jordan pracował na Columbia University w Nowym Jorku jako „senior visiting Fellow" tamtejszego Russian Institute. W tym czasie ogłosił szereg pomniejszych prac z zakresu sowietologii, jak „The philosophical background of revisionism in Poland" (filozoficzne podstawy rewizjonizmu w Polsce) w redagowanej przez Władysława J. Stankiewicza „Political Thought since World War II — Critical and interpretative essays" (New York, 1964),

since World War II — Critical and interpretative essays (New York, 1964, ss. 250-281) — Myśl polityczna po 2 wojnie światowej (szkice krytyczno-komentatorskie), oraz „Socializm, alienation and political power" w londyńskim kwartalniku *Survey* (Nr 60, 1966 ss. 119-133) (Socjalizm — wyobcowanie i władza polityczna).

Wróciwszy do Europy dr Jordan wykłada w latach 1965-1968 na Wydziale Filozofii i Nauk Społecznych Uniwersytetu w Reading. Tu jego uwaga była zwrócona głównie na zagadnienia filozofii i metodologii nauki, na co składały się rozważania nad semiotyką jako nauką o znakach, nad logiką formalną, metodologią ogólną i poszczególnych nauk społecznych. Działalność tę rejestrował toruński „Ruch Filozoficzny" (R. XXIV, Nr 1-2, 1965, str. 149a).

W roku 1967 Jordan wydał swe drugie duże dzieło pt. „The Evolution of the dialectical materialism — A philosophical and sociological analysis" (Rozwój materializmu dialektycznego — analiza filozoficzna i socjologiczna) u Macmillana w Londynie (str. 490). Według opinii amerykańskiego kwartalnika „Slavic Review" autor dał w tej pracy „najbardziej autorytatywną wykładnię naturalizmu Marksa i materializmu Engelsa, jaka się dotychczas ukazała w języku angielskim".

Z okresu przejściowego zanotować należy jeszcze następujące pozycje: „L'arriere — plan philosophique du revisionisme polonais" (27 p. w „Temoigniages" — Revue de documentation sur l'Europe centrale et orientale — Juillet-Aout, 1962). „The meaning of juvenile deliquency" (10 p. w „East-Europe", April 1963, Vol. 12, No 4). „The ideology of Polish youth: From Revolution to withdrawal" (p. 11 w „East Europe", 1964, Vol. 13, No 1). „Marxistischer Revisionismus in Polen" (p. 129) w „Marxismusstudien — Sonderdruck aus Schriften der Evangelischen Studiengemeinschaft", J.C.B. Mohr (Paul Siebeck), Tubingen, (b.d.).

Z czasów pobytu Jordana w Ameryce istnieje jeszcze powielony tekst wykładów pt. „Philosophy in Post-War Poland" (Filozofia w powojennej Polsce) z seminarium odbytego w Russian Research Centre Uniwersytetu Harvard w Cambridge, Mass. z 1963 r., a w czasopiśmie „Notre Dame Journal of Formal Logic", kwartalniku redagowanym przez prof. Bolesława Sobocińskiego (ur. 1906), ukazał się artykuł pt. „Logical Determinism" z 1963 roku. Niezależnie od tego zdołał ogłosić w czasopiśmie „Ost-Probleme" (R. XIV, Nr 3, 1962 r.) artykuł pt. „Ursprung und Wesen der Revisionismus in Polen". Początku i istota rewizjonizmu w Polsce) oraz w czasopiśmie „East Europe" (VI-VII 1962) Philosophical Background of Revisionismus in Poland. Filozoficzne podstawy rewizjonizmu w Polsce. Prace dr. Jordana były kilkakrotnie wynotowane w obu tomach „Literatury Polskiej na Obczyźnie 1940-1960", wydanej w 1964 roku w Londynie, a zwłaszcza w odrębnym ostatnim rozdziale I tomu pt. „Filozofia i psychologia" pióra Jana Ostrowskiego. Podobnie jak potem są one kilkakrotnie wymienione w książce prof. dr. Henryka Skolimowskiego (ur. w roku 1930) pt. „Polish Analytical Philosophy", (London, Routledge and Kegan Paul, 1967, Polska filozofia analityczna).

W roku 1969, rozstając się czasowo z Europą, dr Jordan zakończył długi i pracowity okres swej działalności naukowej, politycznej i publicystycznej i rozpoczął nowy na kontynencie amerykańskim, wyjeżdżając ~~do~~ na stałe do Kanady.

Z tym zbiegło się zamknięcie przeszło 20-letniego okresu współpracy z paryską „Kulturą", w której ogłosił w tym czasie przeszło pół setki rozprawek i artykułów. Zanim nawiązał tę długoletnią współpracę, kilka jego artykułów ukazało się w wydawanym w Brukseli w tygodniku *Orzeł Biały*, jak „Filozofia Zachodu — nowa książka B. Russella' (Nr 25/259 z 21.6.1947 r.) i „Czy zbliża się zmierzch cywilizacji zachodniej?" (Nr 35/269 z 30.8.1947). Potem nastąpiła publikacja następującego zestawu prac w paryskiej „Kulturze":

1. „Społeczna funkcja inteligencji" (Nr 7, 1948 r.),
2. „O granicach Nauki" (o angielskim wydaniu książki Leona Chwistka, Nr 11, 1948 r.).
3. „Współczesna filozofia europejska" (o książce o. I.M. Bocheńskiego, Nr 2/ /19, 1949),
5. „Przebudowa ekonomiczna Europy Środkowo-Wschodniej" (Nr 6/32, 1950),
6. „O rządzie światowym" (Nr 10/36, 1950),
7. „Plan sześcioletni a rolnictwo' (Nr 10/84, 1954),
8. „Bunt intelektualisty" (o J. Chałasińskim, Nr 9/95, 1955),
9. „Filozofia wyroczni i dekretu" (stan filozofii w Kraju, Nr 12/98, 1955),
10. „Jan Łukasiewicz" (Nr 5/103, 1956),
11. „O prawach historii" (o książce A. Schaffa Nr 4/102, 1956),
12. „Genealogia i perspektywy odwilży" (Nr 6/104, 1956),
13. „Literatura emigracyjna a Kraj" (odpowiedź na ankietę Nr 12/110, 1956).
14. „Moralność mieszczańska' '(o książce M. Ossowskiej, Nr 12/110, 1956),
15. „Ideologia lewicy marksistowskiej" (Nr 1/111-2/112, 1957),
16. „Biblioteczka 'Po prostu' " (Nr 3/113, 1957),
17. „Kluby młodej inteligencji w Polsce" (Nr 4/114, 1957),
18. „Nad warszawskim 'Przeglądem Kulturalnym' " (Nr 4/114, 1957).
19. „Socjologiczne diagnozy" (o książkach S. i M. Ossowieckich, (Nr 5/115,j
20. „Zbłąkany idealista" (o książce I. Fika, Nr 6/116, 1957),
21. „Filozofia i światopogląd" (o książce L. Kołakowskiego, Nr 9/119, 1957),
22. „Socjologia inteligencji" (o trzech książkach krajowych, Nr 9/119, 1957),
23. „Well done" (o dwóch książkach krajowych, Nr 10/120, 1957),
24. „Odwrót od października" (Nr 12/122, 1957),
25. „Stulecie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauki" (Nr 1-2/123-4, 1958),
26. „O sytuacji w filozofii" (o studiach filozoficznych, Nr 4/126, 1958),
27. „Zasady etyki" (o książce C. Znamierowskiego, Nr 9/131, 1958),
28. „Wznowienie 'Ruchu Filozoficznego' "(Nr 10/132, 1958),
29. „Odczyty filozoficzne" (o książce T. Czeżowskiego, Nr 10/132, 1958),
30. „Struktura klasowa i jej interpretacja" (Nr 11/133, 1958),
31. „Filozofia w Ameryce" (Nr 4/138, 1959),
32. „Książka o Sokratesie" (o książce A. Krokiewicza, Nr 5/139, 1959),
33. „Filozofia Spinozy i filozofia życia" (o książce L. Kołakowskiego, Nr 7-8/ /141-2, 1959),
34. „Kongres Socjologii w Stresie" (Nr 11/145, 1959),
35. „Sprostowanie" (Nr 12/146, 1959),
36. „Sprawa Józefa Chałasińskiego" (Nr 1-2/147-8, 1960),
37. „Sens organizacyjny PAN" (Nr 4/150, 1960)

38. „Fragmenty filozoficzne, Seria II" (Nr 9/155, 1960),
39. „Nieporozumienia wokół semantyki" (o książce A. Schaffa, Nr 10/156, 1960)
40. „L.d.R.T. Felsztyna" (Nr 10/156, 1960).
41. „Odpowiedź Z. Jordana" (T. Felsztynowi, Nr 11/157, 1960).
42. „O sytuacji w nauce polskiej" (Nr 3/161, 1961).
43. „Francuska panorama myśli współczesnej" (Nr 4/162, 1961).
44. „W labiryncie ideologii" (Nr 6/164, 1961).
45. „O Kazimierzu Ajdukiewiczu" (I tom wyboru jego pism, Nr 7-8/165-6, 1961).
46. „Rewizjonizm w Polsce, jego cechy uniwersalne i specyficzne" (Część I nr 12/170, 1961, Część II, Nr 1-2/171-2, 1962).
47. „Nowe czasopisma socjologiczne" w Polsce po 1945 r., Nr 7-8/177-8, 1962.
48. „Kongres socjologów w Waszyngtonie" (Nr 11/181, 1962).
49. „W sprawie autorstwa „The Polish Peasants in Europe & America (Nr 12/182, 1962).
50. „Wspomnienie o Kazimierzu Ajdukiewiczu" (Nr 7-8/189-190, 1963).
51. „O Stanisławie Ossowskim" (Nr 1-2/195-6, 1964).
52. „35-y podpis pod protestem 34" (Nr 7-8/201-202, 1964).
53. „Zarys systematyzacji nauk społecznych" (Nr 6/212, 1965).
54. „Socjalizm a człowiek wyobcowany" (o książce A. Schaffa, Nr 5/223, 1966).
55. „L.d.R. Jana Ostaszewskiego" (Nr 7-8/225-226, 1966).
56. „O książce L. Kołakowskiego („Świadomość religijna i więź kościelna"), Nr 3/233, 1967).
57. „Perspektywy ewolucji marksizmu" (Nr 4/234, 1967).
58. „L.d.R. Jana Ostaszewskiego" (Nr 7-8/237-8, 1967).
59. „Konflikt ideologii marksistowskiej i filozofii" (Nr 3/258, 1969).
60. Przekład „W labiryncie ideologii — Problemy rewizjonizmu" z 1961 r. w zbiorze „Kultura Essays" pod red. L. Tyrmanda, New York, The Free Press, 1970, XVI+344 p.

W roku 1969 dr Z. Jordan wyjeżdża do Kanady, gdzie wykłada filozofię i nauki społeczne na Uniwersytecie Carleton w Ottawie i zostaje profesorem zwyczajnym. Zapewne obowiązki akademickie nie pozwoliły na dalszą systematyczną współpracę publicystyczną z paryską „Kulturą". W tym ostatnim, ośmioletnim okresie wydana została trzecia większa praca książkowa w postaci tomu zawierającego teksty i komentarze, pt. „Karl Marx: Economy, Class and Social Revolution" (Karol Marks: ekonomia oraz rewolucja klasowa i społeczna), Londyn, Michael Joseph, 1973. Dalsze jego prace przygotowane do druku ukażą się już pośmiertnie.

Profesor Zbigniew Jordan był nie tylko wychowankiem Polskiej Szkoły Filozoficznej z jej okresu analitycznego (1895-1975), ale również jej godnym przedstawicielem, zwłaszcza w powojennym okresie jej rozwoju poza Krajem. Do zainteresowań historyczno-filozoficznych w zakresie filozofii oraz systematycznych, zwłaszcza w dziedzinie logiki i metodologii nauki, doszły z czasem zainteresowania i badania o charakterze socjologicznym. Objęły one ekonomię i nauki społeczno polityczne, zwłaszcza w dziedzinie rozwijającej się bujnie sowietologii. Działo się to pod utrwalającą się wtedy tendencją do łączenia filozofii

z socjologią. To też był okres, w którym Jordan w swej pracy twórczej skupiał

się niemal wyłącznie na zagadnieniach związanych z krytyką marksizmu i komunizmu, u ich podstaw filozoficznych. Dopiero ukazanie się ogłoszonych pośmiertnie prac pozwoli zorientować się w charakterze jego ostatnich badań.

Prof. Jordan zawsze odznaczał się ogromną pracowitością, posiadał wielki zasób wiedzy w kilku rozległych dziedzinach nauki, i odznaczał się przy tym wielką skromnością osobistą, nie szukając próżnego rozgłosu. Poza gronem kolegów z pracy społeczno-politycznej lub osób o podobnych zainteresowaniach naukowych, nie był znany szerokim kołom publiczności, poza kręgiem licznych czytelników paryskiej „Kultury". Poważne i obszerne jego prace, zwłaszcza książkowe, o wyjątkowej sumienności i gruntowności, zawierają wielki ładunek informacji rzeczowych i syntez. „Filozofia i ideologia" była pierwszym szczegółowym przeglądem zagadnień filozoficznych, składających się na ruch filozoficzny w Polsce, zarówno między wojnami, jak i po drugiej wojnie światowej, w okresie zmagania się niezależnej myśli z narzuconym marksizmem-leninizmem. Jego praca o ewolucji materializmu dialektycznego zawiera niewątpliwie partie o zasadniczym znaczeniu. I choć całość jej spotkała się z należytym uznaniem, wydaje się, że zawarte w niej rozważania nad sowiecką strategią polityczno-wojenną, nie zostały jeszcze należycie docenione.

Nie sposób w artykule nekrologicznym, mającym na celu zebranie możliwie jak najwięcej wiadomości bio-bibliograficznych o zmarłym i Jego dziele, podać szczegółowych informacji o jego poglądach i osiągnięciach naukowych. Dla żywszej charakteryzacji jego umysłowości, może właściwym jednak będzie zwrócić uwagę na jego wyjątkową dalekowzroczność, jaką przejawił w na pozór skromnej swej pracy z 1947 roku, pt. „Świat w epoce atomowej". Minęło dobre 30 lat od jej ukazania się, a przecież jej autor już wtedy w końcowym rozdziale troskliwie zalecał poszukiwanie syntezy kulturalnej w epoce znamionującej się wielkimi przemianami, przełomami, kryzysami, a nieraz i rozkładem na niejednym odcinku życia kulturalnego, osobistego i zbiorowego. Dopiero w ostatnich latach powstał cały prąd poszukiwania syntezy, któraby zdołała to „rozbite" życie znowu scalić i uzdrowić.

Zmarły reprezentował niewątpliwie humanizm wysokiej klasy i dawał jemu mocny wyraz w swej działalności politycznej, federalistycznej. Przy wysokich wymaganiach stawianych samemu sobie, miał prawo być czasem bardzo surowy w osądzaniu cudzych dokonań. Niemniej cieszył się dużym szacunkiem tych, krórzy znali go osobiście, lub zetknęli się z jego pracami, bez względu na to, czy mogli całkowicie się zgadzać z jego poglądami w poszczególnych sprawach. Głoszonemu przez siebie powiązaniu filozofii z socjologią dawał również w życiu wymowny wyraz przez swe wielkie oddanie obowiązkom obywatelskim, jakie ciążą na człowieku nauki wobec swego kraju. zwłaszcza gdy Ojczyzna znajduje się w wyjątkowo ciężkim położeniu, jak również wobec swoich współziomków, często zdezorientowanych w świecie, w którym słowa w wielu wypadkach straciły swój właściwy sens i zostały sponiewierane dla celów nierzetelnej propagandy.

W epoce szybkiego potoku wszelakich przemian, wartości o nieprzemijającym znaczeniu szybko idą w niepamięć i ulegają zagubieniu. Otóż te wartości, skupione w pozostawionym dorobku naukowym i pisarskim, zwłaszcza gdy są

zasługą patriotycznie uosobionych jednostek, winny być starannie zarejestro-

wane i wiedza o nich rozpowszechiona, aby nie trzeba było ich z czasem na nowo odkrywać. Nie sposób pominąć tutaj milczeniem faktu, że Zbigniew Jordan należał do tego, niestety stosunkowo licznego pokolenia naukowców, których kariera zawodowa została na długo, jeśli nie zwichnięta, to zahamowana przez wybuch drugiej wojny światowej. Zarówno z ich życia prywatnego, jak i z ciągłości pracy na właściwym warsztacie, wyrwany został szmat czasu, pod wpływem i na skutek wymagań chwili. Służba wojskowa oraz ewentualnie uznany prymat pracy politycznej wobec naukowej, zrobił niewątpliwą wyrwę i zaciążył nad ich istotnymi osiągnięciami. Główne ich dzieła ukazały się z nie dającym się odrobić opóźnieniem, a dorobek akademicki uległ skróceniu i z właściwych dziesiątków lat, sprowadził się do kilkunastu.

Tym większa ich zasługa, jeśli zdołali tak wiele z utraconego czasu odrobić. Często z dużą ofiarnością własnych sił i własnego zdrowia, skracając rozmiary odzyskanego czasu. I tym większe wobec ich pamięci zobowiązanie do nie zatracania ich dorobku, do jego zachowania i przekazania dalszym, szczęśliwszym pokoleniom, których praca oby ułożyła się w bardziej normalny sposób. Była sposobność, aby zanotować niejako przyjazne odgłosy, jakie praca Zbigniewa Jordana miała w Kraju. Do tego można dodać głos ze strony przeciwnej, ale nie mniej obiektywny. W marcowym numerze polskich „Studiów Filozoficznych" z 1978 roku, Kazimierz Ochocki ogłosił artykuł pt. „Filozofia radziecka i sowietologia", i w tym artykule wymienia Zbigniewa Jordana wśród najwybitniejszych sowietologów na Zachodzie, obok Gustawa Andreasa Wettera (ur. 1911) i o. I.M. Bocheńskiego, O.P. (ur. 1902), wyrażając się pozytywnie o ich pracach. Jest to jeszcze jeden dowód więcej, że Zbigniew Jordan ma niewątpliwie dobrze ugruntowaną pozycję wśród fachowców zainteresowanych jego pracami. Dopełnieniem tego uznania winno być większe zaznajomienie z jego pracami szerokich rzesz społeczeństwa polskiego i obcego, jak również dalsze kontynuowanie tych prac. Zrozumienie tego postulatu znalazło już wyraz w postaci ufundowania przez Carleton University w Ottawie stypendium im. prof. Z.A. Jordana, ktńry przez ostatnie osiem lat życia był profesorem zwyczajnym Wydziału Socjologii i Antropologii na tym stołecznym uniwersytecie kanadyjskim. Poza tym ma się ukazać pośmiertnie zbiór jego niewydanych prac, opartych m. in. na jego seminariach, które cieszyły się uznaniem i powodzeniem wśród studentów i naukowców. Powyższe stypendium będzie przyznawane co roku wyróżniającym się studentom, specjalizującym się w teorii i filozofii nauk społecznych. Wysokość jego nie została ogłoszona.

Jan Ostrowski

REJESTR ZMARŁYCH

SLOWNIK BIOGRAFICZNY

THE TIMES 24.10.1977

OBITUARY

PROFESSOR Z. JORDAN

Theory of social sciences

Professor Zbigniew Jordan, who died in Ottawa on October 6, at the age of 66, was born and educated in Poland, where he studied philosophy at Poznan University, receiving his PhD in 1936. He continued his post-doctoral studies at Bonn University and at the Sorbonne. During the Second World War he fought with the Polish forces in the west.

Dr Jordan became a lecturer and later reader in the philosophy of social science at Reading University. From 1968 until his death he was professor of the philosophy of social science at Carleton University, Ottawa. He was also research fellow at the Institute of East European Studies, University of Fribourg, and senior visiting fellow at the Russian Institute, Columbia University, New York.

His special interest lay in the philosophical aspect of social theory and in the history of ideas in the social sciences. He made a noteworthy contribution in furthering the sociological analysis of the kind of "model" which Marx provided. Professor Jordan's publications include: "The Development of Mathematical Logic and of Logical Positivism in Poland between the Two Wars"; "Philosophy and Ideology—being an Exposé of the Development of Philosophy and Marxism-Leninism in Poland since the Second World War"; "The Evolution of Dialectical Materialism"; and "Karl Marx: Economy, Class and Social Revolution".

He also devoted several years to political and social activities in the service of the Polinh cause.

He leaves his widow, Wanda, née Czapska, a physicist who was at one time attached to the Laboratoire Curie in Paris.

Nr rejestracyjny

Zawód PUBLICYSTA, SOCJOLOG, FILOZOF **Tytuły naukowe** DOKTOR NAUK FILOZOFICZNYCH

Rodzaj wojska I. DYWIZJA PANCERNA **Stopień wojskowy** .....

Odznaczenia .....

.....

.....

Zbigniew

Jordan zajmował się przed wojną historią filozofii matematyki, m.in. poglądami Platona. Tuż przed wojną przygotował rozprawę habilitacyjną o pojęciu nieskończoności, ale habilitacji nie sfinalizował. W 1945 r. ogłosił niewielką książeczkę *The Development of Mathematical Logic and of Logical Positivism in Poland between the Two Wars*, Oxford University Press: Oxford (częściowy przedruk w: *Polish Logic 1920–1939*, ed. by S. MacCall, Oxford University Press: Oxford 1967, s. 346–397). Rzecz ta została wydana w ramach czasopisma *Polish Science and Learning* (istniało do 1947 r.), ukazującego się jako seria małych monografii wydawanych przez The Association of Polish University Professors and Lecturers in Great Britain. Publikacja Jordana była bardzo ważna, gdyż zawierała pierwsze syntetyczne przedstawienie osiągnięć polskich logików i filozofów analitycznych, dostępne w języku angielskim. Jak już wspominałem, Jordan związał się z Instytutem Europy Wschodniej. Wydał też monografię *Philosophy and Ideology. The Development of Philosophy and Marxism-Leninism in Poland since the Second World War*, D. Reidel: Dordrecht 1962. Rzecz ta ukazała się jako czwarty tom serii *Sovietica*. Zawiera nie tylko omówienie sytuacji w filozofii polskiej po 1945 r., ale także obszerne przedstawienie okresu międzywojennego.

Jordan wyjechał z Polski zaraz po zakończeniu kampanii wrześniowej. Przebywał we Francji, Niemczech, Szwajcarii (jako stypendysta Instytutu Europy Wschodniej), USA i ostatecznie (w 1969 r.) został wykładowcą Uniwersytetu Carleton w Ottawie w Kanadzie. Zmarł w 1977 r.

WIKIPEDIA

Zbigniew Jordan

Zbigniew Antoni Jordan (ur. 17 sierpnia 1911 w Gołaszynie, zm. 6 października 1977 w Ottawie) – polski publicysta, socjolog i filozof.

Zbigniew Jordan	
Data i miejsce urodzenia	17 sierpnia 1911 Gołaszyn
Data i miejsce śmierci	6 października 1977 Ottawa, Kanada
Zawód, zajęcie	publicysta, socjolog

Życiorys

Po ukończeniu gimnazjum związał się ze środowiskiem skupionym wokół redakcji czasopisma Bunt Młodych, którego redaktorem był Jerzy Giedroyc. Od 1930 studiował filozofię na Uniwersytecie Poznańskim, jego przedstawiona w 1934 praca magisterska[1] dotyczyła krytycznej analizy zdań psychologicznych w filozofii Tadeusza Kotarbińskiego. Uzyskał za nią wyróżnienie, a w 1935 została opublikowana w specjalistycznym czasopiśmie filozoficznym "Psychometria". Po obronie pracy magisterskiej kontynuował studia doktoranckie, a także uczestniczył w spotkaniach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. W 1936 przedstawił pracę doktorską pt. "O matematycznych podstawach systemu Platona" i jako doktor nauk filozoficznych[1] wyjechał kontynuować naukę na uniwersytecie w Bonn, a następnie na Sorbonie. W 1939 miał przygotowaną rozprawę habilitacyjną pt. "O pojęciu nieskończoności", ale nie zdążył jej obronić (rękopis zaginął)[1], ponieważ wobec nadciągającego wybuchu II wojny światowej postanowił powrócić do Polski. Po upadku kampanii wrześniowej przez Węgry przedostał się do Francji, gdzie wstąpił w szeregi 10 Brygady Kawalerii Pancernej, a od lutego 1942 1 Dywizji Pancernej dowodzonej gen. Stanisława Maczka z którym walczył m.in. pod Falaise i o twierdzę w Wilhelmshaven. Po zakończeniu działań wojennych postanowił nie wracać do ojczyzny i zamieszkał w Londynie, gdzie został współzałożycielem Polskiego Ruchu Wolnościowego Niepodległość i Demokracja. Rozpoczął pracę w ośrodku badania opinii publicznej w rozgłośni Radia Wolna Europa, równocześnie w 1948 rozpoczął ścisłą współpracę z wydawaną w Paryżu redagowaną przez Jerzego Giedroycia "Kulturą". Od 1949 przez dwa lata pracował w Stowarzyszeniu Kombatantów Polskich oraz był redaktorem czasopisma "Polish Affairs"[2]. W 1949 należał do grupy organizatorów Rady Politycznej, która działając przez pięć lat reprezentowała polskie stronnictwa polityczne funkcjonujące na emigracji. Od 1954 był etatowym redaktorem działu filozofia w "Kulturze" oraz aktywnie działał w Radzie Jedności Narodowej. W 1955 wyjechał do Monachium, gdzie pracował w tamtejszej rozgłośni Radia Wolna Europa[2], równocześnie od 1958 był stypendystą Instytutu Studiów nad Europą Wschodnią we Fryburgu. Od 1962 mieszkał w Stanach Zjednoczonych, wykładał tam w Instytucie Rosyjskim Columbia University. W 1964 otrzymał propozycję od prof. Stanisława Andrzejewskiego i powrócił do Wielkiej Brytanii, gdzie wykładał socjologię na University of Reading. Od 1969 do śmierci był wykładowcą filozofii i nauk społecznych w Carleton University w Ottawie[2]. W 1960 otrzymał Nagrodę Pisarską Stowarzyszenia Polskich Kombatantów[3], a 1971 nagrodę Fundacji im. Alfreda Jurzykowskiego w Nowym Jorku.

Przypisy

1. Wybór członków Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie, Polskie Towarzystwo Naukowe na Ojczyźnie s. 20 (http://docplayer.pl/3013168-Iii-wybor-czlonkow-polskiego-towarzystwa-naukowego-na-obczyznie.html). docplayer.pl. [dostęp 2016-10-09].

2. Zbigniew Jordan - biografia, Kultura Paryska (http://www.kulturaparyska.com/pl/ludzie/pokaz/j/zbigniew_jordan). kulturaparyska.com. [dostęp 2016-10-09].
3. Nagrody pisarskie stowarzyszenia. W: *SPK. Historia federacji (https://issuu.com/adamandrzejko/docs/spk_history/294)*. Londyn: Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, 2013, s. 294.

Bibliografia

- Stefan Konstańczak "Zbigniew Jordan (1911–1977) – szkic do filozoficznej biografii" Studia z Filozofii Polskiej Tom 5 (2010) s. 35-52 (http://web.archive.org/web/20171201030349/http://www.itbielsko.edu.pl/res/upload/SFP_tomy/sfp_5.pdf)

Źródło: „https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Zbigniew_Jordan&oldid=54173863"

Tę stronę ostatnio edytowano 12 sie 2018, 09:28. Tekst udostępniany na licencji Creative Commons: uznanie autorstwa, na tych samych warunkach (http:https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.pl), z możliwością obowiązywania dodatkowych ograniczeń. Zobacz szczegółowe informacje o warunkach korzystania (http:https://foundation.wikimedia.org/wiki/Warunki_korzystania).